

Veratrum album L.

[1753, Sp. Pl. : 1044] $2n = 32$

Image de THOMÉ, OTTO WILHELM

Veratrum album al Ripollès. Foto: PERE MASDÉU.

NOMS POPULARS

- Alemany:** Weissgermer/Brechwurz / Germander / Germel / Germer / Gärwere / Lauskraut / Lauswurz / Läusekraut / Nieswurz / Schwarzer germer / Weisse nieswurz
- Anglès:** False helleborine/European white hellebore / White false hellebore/ White veratrum
- Àrab:** بقلة الرماح / خربق أبيض
- Aragonès:** baladre, ballestera, berdegambre, milloquero de puerto, eléboro blanco
- Basc/Euskera:** baladrea
- Castellà:** Ballestera/Ballestera blanca / Eléboro blanco / Hierba de ballesteros / Surbia / Verdegambre/ Xurbia, Isurbia, Jurbia
- Català:** Veladre, baladre, ballestera, viladre, biladre, el·lèbor blanc, herba ballestera, herba del ballester, herba vomitòria, peu de llop
- Danès:** Hvid nyesrod / Hvid nyserod / Hvid foldblad
- Eslovac:** Kýchavica biela
- Eslovè:** Bela čmerika / Čmerika bela
- Estonià:** Valge upsujuur
- Finlandès:** Valkopärskäjuuri/Pärskäjuuri
- Francès:** Veratre blanc/Ellébore blanc / Faux hellébore / Hellébore blanc / Varaire / Varaire blanc / Véraire / Vérine
- Gallec:** allo do lobo, bedegambre, beldegambre, berdegambre, burbia, eléboro-

	branco, herba do lobo, surbia, veratro, veratro-branco, verdegambre
Grec:	Βέραιρον το λευκόν
Holandès:	Witte nieswortel/Wit nieskruid
Hongarès:	Fehér zászpa
Islandès:	Hnerrarót/Bjarthnöri
Italià:	Veratro/Elleboro bianco / Veratro bianco / Veratro comune /
Japonès:	バイケイソウ/ ウェラトルム・アルBUM
Noruec:	Nyserot
Persa/Farsi:	وراتروم ألبوم
Polonès:	Ciemieżyca biała/Ciemieżyca biała / Ciemierzyca biała / Ciemiezyca biała
Portuguès:	Heléboro-branco
Portuguès:	Veratro, eléboro-branco, helleboro branco, herba do lobo, surbia, veratro-branco
Suec:	Vit nysrot/Nysrot
Turc:	Akçöpleme / Çöpleme / Harbak / Kunduz
Txec:	Kýchavice bílá
Ucraïnès:	Чемериця біла
Xinès:	白蒿芦

DESCRIPCIÓ BOTÀNICA

Com a Liliàcia, té el periant amb les peces iguals, petaloides, no és planta sap`rofita, sinó que té clorofil·la, tampoc és suculenta ni té circells, té 6 estams, les flors no tubuloses ni agrupades en glomèruls ovoides, ovari súper, 3 carpels formant un sol ovari. I dins la gran família de les Liliàcies, el gènere *Veratrum* es distingeix per no tenir fulles carneses, flors que neixen sobre una tija robusta amb fulles el·líptiques abundants, i no directament d'un bulb o d'un cladodi, formant inflorescències terminals molt ramificades de flors amb 6 tèpals lliures, i 6 estams i 3 estils lliures.

Veratrum album és una planta robusta (fins a 2 m). El rizoma és blanquinós per dins i negre per fora, i de 2-3.5 cm de gruix. Les rels es barregen amb restes de beines foliars, i poden fer 2-5 mm de gruix. Són primer blanques i després fosques. La tija és erecta, estriada, pubescent a la zona superior, engruixida a la zona basal, on també hi ha restes seques de beines foliars. Les fulles són ovals, agudes, esparses, finament pubescents per sota, de forma i mida similars a les de la genciana, de 10-25 × 6-15 cm, però amb nervis més marcats o solcats i alternes (enlloc d'oposades, com són les de la genciana). Les fulles s'assemblen també a les de *Cypripedium*, però al *Veratrum* no tenen la pubescència amb matisos tan daurats, i les fulles són majors i més nombroses, amplexicaules a la base. El marge de la fulla és ciliat o més rarament glabre, amb tricomes eglandulars de fins 300 micres. Les fulles superiors són menors. Inflorescència en panícula ramificada, amb tricomes eglandulars de fins a 600 micres, sovint floccosos. Bràctees florals de 3-7 (14) mm, amples, de lanceolades a ovades, mig membranàcies, pubescent a a tota la cara de sota o només a la base. Pedicels de 1-4 (6) mm. Flors nombroses, d'un verd blanquinós. Tèpals 6, lliures, de 7-15 × 3-5 mm (els interns de 0.5-1 mm i més estrets que els externs), amb 5-10 nervis de color verd grogós més intens., amb 2 plecs nectarífers a la base del dors prop del marge. Estams 6, més curts que els tèpals i una mica més llargs que els estils. Filaments estaminals de 4-9 mm, filiformes, però eixamplats a la base. Anteres de 0.5-1 × 0.5-1 mm de color verd grogós clar. Estils 3, curts (2-3 mm), divergents, lliures des de la base. Estams (6) inserits al fons del periant, amb anteres reniformes. Càpsula de 12-25 8-13 mm amb 3 compartiments soldats a la base, i que s'obren pel cim. Llavors comprimides, alades, de 6-8 2-4 mm.

HÀBITAT I DISTRIBUCIÓ GEOGRÀFICA

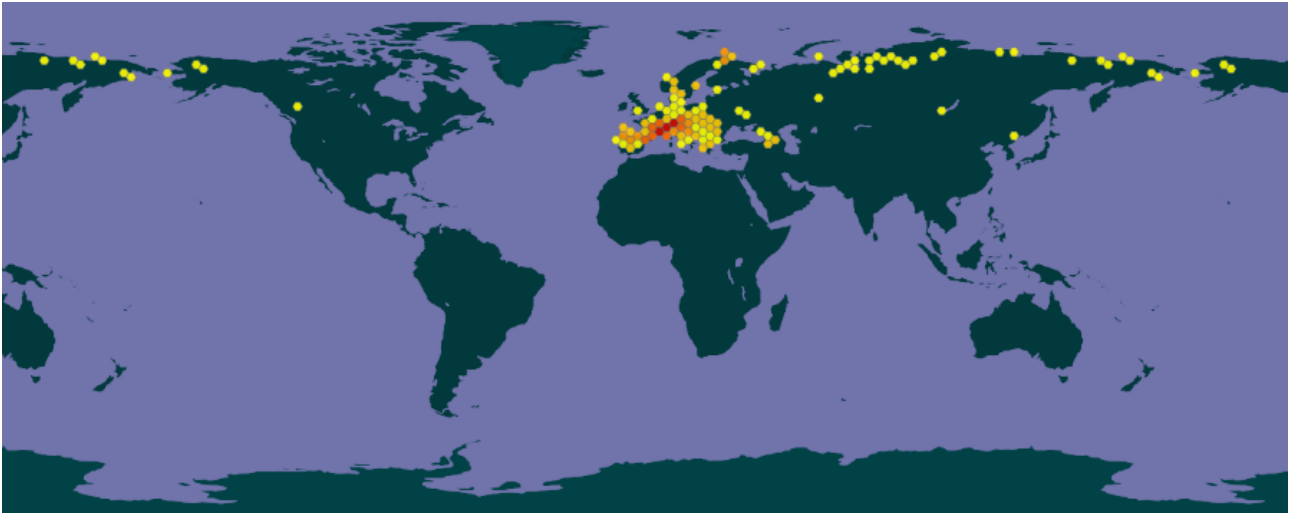
Es fa en formacions megafòrbiques subalpines, vora rierols. Poden acompanyar-lo:

Aconitum napellus
Adenostyles alliariae
Chaerophyllum hirsutum
Cicerbita alpina
Civerbita plumieri

Gentiana lutea
Lilium pyrenaicum
Molopospermum
peloponesiacum
Myrrhis odorata

Peucedanum ostruthium
Ranunculus aconitifolius
Valeriana pyrenaica

A Catalunya es troba principalment als herbassars de l'estatge subalpí (fins 2400 m snm), tot i que pot baixar a la muntanya mitjana en racons amb avellaners (900 m snm). A la península es fa als Pirineus i Serralada Cantàbrica, i al Sistema Central. Al món es fa a Europa, Sibèria i Alaska.

Veratrum album al món, segons GBIF

HISTÒRIA

Segons la mitologia clàssica Melampus va guarir les filles de Proetus que crien haver-se transformat en vaques fent que beguessin llet de cabres que havien pasturat el veladre. Per a San ALBERT MAGNE (segle XIII) recomanava prendre el veladre contra la melancolia quan aquesta va acompanyada de soliloquis incoherents. ORIBÀS DE PÈRGAM (segle IV) reconeixien que als bojos se'ls enclaustrava i se'ls sotmetia al tractament agressiu del veladre. Durant el segle XVIII alguns es curaven després d'haver estat gairebé un mes lligats amb una cadena triple a un mur per evitar que fessin mal.

PROPIETATS MEDICINALS

- afrodisíac
- analgèsic
- antiespasmòdic
- antihelmíntic
- astringent
- bradicàrdic
- curaritzant
- esternutatori
- hipnòtic
- hipotensor
- inotròpic +
- mucolític
- purgant
- relaxant muscular
- repel·lent d'insectes
- sialagog
- tònic vascular
- tòxic
- vomitiu

USOS MEDICINALS

- asma
- bronquitis
- ciàtica
- còlera (↓vòmits, ↓diarrea, ↓rampes)
- còlics nefrítics UE
- contractures musculars
- convulsions
- corea
- debilitat
- depressió
- diarrees fortes
- dispèpsia
- èczema
- edemes
- espasmes cardíacs UE
- febre
- fongs UE
- goll exoftàlmic
- gota UE
- grip
- hipertensió
- hipertensió
- infeccions cutànies UE
- infeccions intestinals
- intoxicació alimentària
- lesions de la medul·la
- lumbago REL UE
- mal d'estómac
- mala circulació
- migranya
- neuràlgies
- palpitations
- paràlisis infantil
- paràsits UE
- poagre
- polls (UE)
- psicosis
- rampes
- sarna (borrons de la REL + aigua + oli de fregir + pólvora, tot cuit UE)
- sedant
- singlot
- suors fredes
- taquicàrdia
- tendència al col·lapse circulatori
- tos
- tremolors

HOMEOPATIA

- aversió als aliments calents
- aversió a la calor
- boca seca
- cianosis
- ciàtica
- còlera
- congestió cerebral
- coprofàgia
- debilitat
- deliris violents
- depressió premenstrual
- desig d'aliments salats
- desig de begudes fredes i àcides
- desig de besar tothom
- desig de suïcidar-se
- desmai al fer exercici
- diarrea molt líquida
- dismenorrea
- dolors insuportables
- embaràs psicològic
- exaltació religiosa
- febre amb sensació de fred
- fred a les mans
- gran fluïdesa verbal
- hipocresia
- intolerància a ser tocat
- intoxicació alimentària
- mal de cap
- mal d'estómac al menjar fruita
- mala circulació
- manies destructives (papers, roba)
- neuràlgies
- pols ràpid però dèbil
- rampes a les cames
- reuma que empitjora amb la humitat
- set insaciable
- suor freda al front
- taquicàrdia
- vertigen al caminar
- vòmits amb bilis i sang

DOSIFICACIÓ

- Extracte hidroalcohòlic 20-50 mg/dia.
- Pols de la rel 20-100 mg/dia.
- Pomada UE: tintura 5 g + lanolina 10 g + llard 20 g.

- Tintura 20-60 gotes/dia.

VETERINÀRIA

- Còlics dels cavalls (FUL).
- Diarrea de les vaques (REL).
- Ferides profundes del bestiar UE.
- Ronya (REL bullida e aigua o cuita amb oli i llard; o cuita en oli i tabac).
- Sarna de vedells o cabres (REL cuita en vinagre i *Aconitum*) UE.
- Polls (REL o FUL).
- Cucs intestinals als porcs UI.
- Paràsits hepàtics (*Planaria*) a les ovelles.
- La decocció concentrada resulta mortal per al ocells granívors i fins i tot per a les rates.
- La planta encara que sigui seca també resulta mortal per als conills.
- Llençant el suc al gorg del riu fa que els peixos quedin mig morts i siguin fàcil d'agafar amb les mans.
- La planta, entaforada als forats per on passaven ratolins o rates fa que es tirin enrere.

ALTRES USOS

Al Neolític s'emprava el suc per enverinar la punta de les fletxes. L'aigua on s'hagi remullat la rel 8 dies 'empra als camps per matar pugons o l'escarabat de la patata.

TOXICITAT

Els conills moren a vegades si se'ls dona barrejada amb l'herba de menjar. Cabres, vaques i altre bestiar també pot morir si en menja. S'explica el cas d'un home que va morir per menjar el pa llescar amb un ganivet que acabava de tallar veladres i no l'havia eixugat.

PRINCIPIS ACTIUS DEL VERATRUM ALBUM

• àcid acètic	• proto-veratrina A
• àcid celidònic	• proto-veratrina B
• beta-sitosterol	• pseudo-jervina
• ciclopamina	• resina
• deacetil-protoveratrina	• resveratrol
• fructosa	• rubijervina
• germerina	• sacarosa
• germina	• solanidina
• glucosa	• veratetrina
• iso-rubijervina	• veratralbina
• jervina	• veratramina
• lactona de l'àcid zigadenílic	• veratridina
• neo-germitrina	• veratrina
• neo-protoveratrina	• verbascosa
• neoquassina	